HET BOEK ROETH.

I.

1 Het was in de dagen, dat de Rechteren hun ambt bekleed-
den, dat er hongersnood was in het land; toen ging een man
uit Beth-Léchem in Juda om als vreemdeling in de velden van
Moab zich te vestigen, hij en zijne vrouw en zijne twee zonen.
2 En de naam van den man was Eliemélech, en de naam zijner
vrouw Na'omie en de naam zijner twee zonen Machlon en
Kiljon, Ephrathieten, uit Beth Léchem van Juda; — zij kwamen
3 nu naar de velden van Moab en waren daar gevestigd. Nu
stierf Eliemélech, de man van Na'omie; en bleef zij over en
4 hare twee zonen. Zij huwden zich nu Moabietische vrouwen,
de naam der eene was 'Orpa en de naam der tweede was
5 Roeth; en zij woonden daar ongeveer tien jaren. Nu stier-
ven ook zij beiden, Machlon en Kiljon; zoo bleef de vrouw
6 over van haar twee kinderen en van haar man. Nu stond
zij op, zij en hare schoondochters, en aanvaardde de terug-
reis van de velden van Moab; want zij had gehoord in het
veld van Moab, dat de Eeuwige Zijn volk had bedacht, om
7 hun brood te geven. Zij ging weg van de plaats, waar zij

Hoofdstuk I. 1. **ויהי בימי שפט השפטים.** Met deze woorden wordt, evenals Esther 1,1, het verhaal ingeleid en de tijd der gebeurtenis globaal medegedeeld, — zonder dat nochthans ons boek daardoor bij het boek der Rechteren aansluit. Het behoort immers naar den Thalmoed niet tot de *profetische* boeken, maar tot de כתובים. Wel volgt in Septuaginta ons boek op dat der Rechteren, maar daar geschiedt de plaatsing der boeken naar een geheel ander beginsel, dan in den Thalmoed; niet de oorsprong van het boek, maar de tijdsorde der verhaalde gebeurtenissen geeft daar den doorslag. — Ons boek schijnt, naar het slot te oordeelen, in den bloeitijd van Davids regeering te zijn ontstaan, daar het geslachtsregister niet verder dan tot David loopt. Bovendien is de bekendheid met bijzondere toestanden uit den tijd van het verhaal zoo groot, dat niet al te veel eeuwen tusschen het verhaalde en den verhaler kunnen zijn verloopen. — ויהי רעב בארץ. *Er was hongersnood in het land*, niet alleen in Beth Léchem. Het is twijfelachtig in welken tijd het verhaalde valt. De Thalmoed identificeert Bo'az met Ibtsan, den rechter (Recht. 12,8 en 10), die ná Jiphthach optrad. Diens verheffing tot rechter zou dan zeer wel ná zijn huwelijk met Roeth kunnen gesteld worden, zoodat het hier verhaalde in het begin van Jiphthachs optreden valt. Voor de bepaling van den tijd is van groot gewicht de beantwoording der vraag, of in den stamboom op het einde van ons boek *alle* geslachten genoemd zijn, of alleen de voornaamste. Is dit laatste het geval, dan kan men aangaande den tijd van het hier verhaalde niets zeggen. Sommigen denken dan aan den tijd van Gid'on, toen door de rooftochten van Midjan en 'Amalek, die zich tot Gaza toe uitstrekten en zeven jaar duurden, het in het geheele land zeer

מגלת רות.

א

א וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית
לֶחֶם יְהוּדָה לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו׃
ב וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם שְׁנֵי־בָנָיו מַחְלוֹן
וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי־מוֹאָב וַיִּהְיוּ־
ג שָׁם׃ וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֶר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ׃
ד וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֹאֲבִיּוֹת שֵׁם הָאַחַת עָרְפָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית
ה רוּת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים׃ וַיָּמֻתוּ גַּם־שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן
ו וְכִלְיוֹן וַתִּשָּׁאֶר הָאִשָּׁה מִשְּׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ׃ וַתָּקָם הִיא
וְכַלֹּתֶיהָ וַתָּשָׁב מִשְּׂדֵי מוֹאָב כִּי שָׁמְעָה בִשְׂדֵה מוֹאָב כִּי־פָקַד
ז יְהוָה אֶת־עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לָחֶם׃ וַתֵּצֵא מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־

---

wel tot hongersnood kan zijn gekomen. Dat sluit dan met de mededeeling vs. 4, dat eerst na meer dan tien jaren aan terugkeer kon gedacht worden. — Doch zelfs aannemende, dat *alle* geslachten in het register genoemd zijn, kan toch nog niets met zekerheid worden bepaald; — daar David de jongste van acht zonen van Jieshai was en deze dus reeds op betrekkelijk hoogen leeftijd kan zijn geweest, toen David geboren werd; en bovendien niet gezegd wordt, dat Davids voorouders eenige of oudste zonen hunner vaders waren. De chronologie van het boek der Rechteren biedt overigens zooveel moeilijkheden, dat het niet mogelijk is met eenige zekerheid iets omtrent den tijd van ons verhaal vast te stellen.

2. Terwijl de namen van man, vrouw en zonen echt Hebreeuwsch zijn, laten die der schoondochters, Roeth en 'Orpa, zich niet gereedelijk uit het Hebreeuwsch verklaren, een niet onbelangrijk bewijs voor het historisch juiste der verhaalde feiten. — אפרתים, van אפרת, den ouden naam van Beth Léchem, die misschien aan de streek ook later gegeven werd; dit woord geeft dan de streek, en de volgende woorden de stad aan, waar zij gevestigd waren.

4. Hoewel naar Deut. 23,4 het „opnemen van Moabieten in de vergadering des Eeuwigen", d. w. z. het huwelijk van Israëlieten met Moabieten verboden was, betrof dit verbod alleen, naar de traditie, de *mannen* en niet ook de *vrouwen*. Uit 4,10 blijkt, dat Roeth de vrouw van Machlon, den oudste der zonen, was.

5. **ותשאר האשה**, *en de vrouw*, Na'omie, *bleef* alleen *over van hare beide zonen en van haar man*, = van het vroeger zoo veel grooter gezin; anderen: beroofd *van hare beide zonen* enz.

verblijf had gehouden, en hare twee schoondochters met haar;
en zij gingen op weg om terug te gaan naar het land Juda.
8 Nu zeide Na'omie tot hare beide schoondochters: „Gaat heen,
keert terug ieder naar het huis harer moeder; moge de Eeuwige
met u genadiglijk handelen, gelijk gij gehandeld hebt tegenover
9 de overledenen en tegenover mij. Geve de Eeuwige u — dat
gij rust moogt vinden ieder in het huis van haren man." Nu
10 kuste zij ze, doch zij verhieven hare stemmen en weenden. En
zeiden tot haar: „.... maar met u willen wij terugkeeren tot
11 uw volk." Hierop zeide Na'omie: „Keert terug, mijne dochters!
Waarom zoudt gij met mij medegaan? Heb ik soms nog kin-
deren in mijne ingewanden, die u tot mannen zullen worden?
12 Keert terug, mijne dochters! gaat heen; ook ben ik immers te
oud om nog eenen man te behooren; als ik zou kunnen zeg-
gen: ik heb nog hoop, zelfs al zoude ik dezen nacht eenen man
13 toebehooren, ook al zou ik zonen baren, — Zoudt gij op hen
dan wachten kunnen, totdat zij groot geworden zouden zijn?
Zoudt gij om hunnentwille u willen onthouden, om niet eenen
man te behooren? Neen, mijne dochters! Want bitterder is
het mij dan u, want de hand des Eeuwigen is tegen mij uit-
14 gegaan!" Zij verhieven daarop hun stem en weenden nog-
maals; toen kuste 'Orpa hare schoonmoeder, doch Roeth bleef
15 haar vergezellen. Nu zeide zij: „Zie, uwe schoonzuster is terug-
gekeerd tot haar volk en tot hare goden; keer terug, het voor-
16 beeld uwer schoonzuster volgend!" Hierop zeide Roeth: „Dring
niet bij mij aan om u te verlaten, om terug te keeren van u te
volgen; want waarheen gij gaat, zal ik gaan; waar gij den nacht
doorbrengt, zal ook ik overnachten; uw volk is mijn volk en uw
17 God mijn God! Waar gij eens sterven zult, zal ook ik sterven
en daar zal ik begraven worden; zoo moge de Eeuwige mij doen

---

8. לבית אמה, *naar het huis uwer moeder* — die de jonge weduwen het best kunnen troosten; naar 2,11 leefde althans Roeth's vader nog. Anderen: keert terug naar de vrouwenvertrekken in uws vaders huis. Nog anderen meenen, dat zij beide vaderlooze weezen waren — daar zij anders niet met vreemden gehuwd zouden zijn; 2,11 gebruikt Bo'az dan slechts de gewone spreekwijze, hoewel de vader reeds dood was.

9. ותשק להן, *zij kuste ze* tot afscheid.

10. כי. V. s. verzekerend: *waarlijk;* v. a. is hier slechts het voornaamste uit hunne woorden medegedeeld en moet iets voorafgegaan zijn met de beteekenis van: wij zullen niet doen, gelijk gij zegt, — *maar* enz.

11. Ik draag geene kinderen onder het hart, die gij zoudt kunnen huwen. Als vreemden zult gij in het land Juda moeilijk een man kunnen vinden. Keert dus terug, want:

12. Ik heb geen kinderen meer te verwachten, daartoe ben ik te oud. Vervolgens stelt zij drie gevallen, het eene al onwaarschijnlijker dan het andere. Stel, ik zeide bij mij zelve: ik kan nog een man behagen — zelfs

הָיְתָה שָּׁמָּה וַתֵּשֶׁב כַּלֹּתֶיהָ עִמָּהּ וַתֵּלַכְנָה בַּדֶּרֶךְ לָשׁוּב אֶל־
ח אֶרֶץ יְהוּדָה׃ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה שֹּׁבְנָה
אִשָּׁה לְבֵית אִמָּהּ יַעַשׂ יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם
ט עִם־הַמֵּתִים וְעִמָּדִי׃ יִתֵּן יְהוָה לָכֶם וּמְצֶאןָ מְנוּחָה אִשָּׁה
י בֵּית אִישָׁהּ וַתִּשַּׁק לָהֶן וַתִּשֶּׂאנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה׃ וַתֹּאמַרְנָה
יא לָהּ כִּי־אִתָּךְ נָשׁוּב לְעַמֵּךְ׃ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי שֹׁבְנָה בְנֹתַי לָמָּה
יב תֵלַכְנָה עִמִּי הַעוֹד־לִי בָנִים בְּמֵעַי וְהָיוּ לָכֶם לַאֲנָשִׁים׃ שֹׁבְנָה
בְנֹתַי לֵכֶן כִּי זָקַנְתִּי מֵהֱיוֹת לְאִישׁ כִּי אָמַרְתִּי יֶשׁ־לִי תִקְוָה
יג גַּם הָיִיתִי הַלַּיְלָה לְאִישׁ וְגַם יָלַדְתִּי בָנִים׃ הֲלָהֶן תְּשַׂבֵּרְנָה
עַד אֲשֶׁר יִגְדָּלוּ הֲלָהֶן תֵּעָגֵנָה לְבִלְתִּי הֱיוֹת לְאִישׁ אַל בְּנֹתַי
יד כִּי־מַר־לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי־יָצְאָה בִי יַד־יְהוָה׃ וַתִּשֶּׂנָה קוֹלָן
וַתִּבְכֶּינָה עוֹד וַתִּשַּׁק עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וְרוּת דָּבְקָה־בָּהּ׃
טו וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל־עַמָּהּ וְאֶל־אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרֵי
טז יְבִמְתֵּךְ׃ וַתֹּאמֶר רוּת אַל־תִּפְגְּעִי־בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרָיִךְ
כִּי אֶל־אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין עַמֵּךְ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ
יז אֱלֹהָי׃ בַּאֲשֶׁר תָּמוּתִי אָמוּת וְשָׁם אֶקָּבֵר כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי

---

al ware die ijdele hoop reeds vervuld, ja al zou ik zelfs hedennacht nog kinderen voortbrengen — zelfs dan is uwe hoop nog gering — want de tijd is nog zoo lang.

13. תעגנה, van עגן, *onthouden*, opsluiten, van eene treurende vrouw, vandaar in den Thalmoed voor eene *verlaten vrouw.* — Aan leviraatshuwelijk wordt hier niet gedacht, daar de nog ongeboren broeder des overledenen niet onder de wet van Deut. 25,5 vv. valt en zijne schoonzuster, als vrouw zijns broeders, voor hem verboden blijft; en bovendien slechts bij broeders uit denzelfden vader van leviraatshuwelijk sprake kan zijn. Het is hier slechts een liefderijke toespraak om hen tot terugkeer te bewegen. Het mogelijke, maar hoogst onwaarschijnlijke geval van huwelijk in Juda vermeldt zij niet, juist omdat hare schoondochters daarin een argument, zij het ook een zwak, zouden kunnen vinden om bij hun voornemen te blijven. — כי מר לי מאד מכם, *het is mij bitterder gegaan dan u,* ik heb niet alleen mijn man, maar ook mijn zonen en mijn vermogen verloren. Anderen: *het is mij bitter te moede om u,* waarbij dan het volgende niet goed aansluit.

14. ותשק, gaf haar den afscheidskus. — דבקה, *bleef aan haar gehecht,* met haar vereenigd.

en zoo voortgaan te doen — dat slechts de dood eene schei-
18 ding zal teweeg brengen tusschen mij en u!" Toen zij nu
zag, dat zij vast erbij bleef om met haar te gaan, hield zij
19 op tot haar te spreken. Zoo gingen zij beiden, totdat zij naar
Beth-Léchem kwamen; en het was: toen zij te Beth-Léchem
aankwamen, kwam de geheele stad in beweging over haar en
20 zeiden de vrouwen: „Is dit Na'omie?" Nu zeide zij tot haar:
„Noemt mij niet Na'omie, de lief'lijke, — noemt mij Mara,
de bitter lijdende — want de Almachtige heeft het mij zeer
21 bitter doen gaan. Ik — vol ben ik weggegaan en ledig heeft
de Eeuwige mij doen terugkeeren; — waarom zoudt gij mij
Na'omie noemen, terwijl de Eeuwige tegen mij getuigt en de
22 Almachtige mij kwaad heeft beschoren?" Zoo keerde Na'omie
terug en Roeth, de Moabietische, haar schoondochter, met haar,
die terugkeerde uit de velden van Moab; en zij waren te
Beth-Léchem aangekomen in het begin van den gerstenoogst.

II.

1 Na'omie nu had een kennis van haren man, een wakker, ver-
mogend man, van de familie van Eliemélech, wiens naam was:
2 Bo'az. — Nu zeide Roeth, de Moabietische, tot Na'omie: „Laat

17. כה יעשה ה׳ לי וכה יסיף, *zoo moge de Eeuwige mij doen* = mij onheil zenden, *en voortgaan te doen,* — het is het inroepen van de אלה, den Goddelijken vloek, zoo men zijn woord breekt. — כי, hier niet het inleidende eedsformulier: *waarlijk,* — maar eenvoudig: *dat.*

18. מתאמצת, eig. *zich sterk maken,* bij een voornemen volharden. — לדבר, om in ontradenden zin *te spreken.*

19. ותהם, Niph'al van המם, evenals I Sam. 4,5; I Kon. 1,45, *bewogen worden.* — ותאמרנה, onderwerp is: de bevolking der stad, vooral de *vrouwen,* bij wie de vrouw Na'omie natuurlijk meer bekend was geweest en die nu verwonderd en bewogen vragen: Is deze arme, door leed gebogen vrouw dezelfde, die wij als rijke, gelukkige echtgenoote en moeder hebben gekend?

20. מרא = מרה, van מרר, *bitter zijn* of in bittere, droevige omstandigheden verkeeren, tegenover נעמי = נעמית, *de met lieflijkheid toegeruste.*

21. מלאה, *vol,* hier: met man en kinderen, als rijke echtgenoote en moeder; evenzoo ריקם; niet haar *vermogen* beklaagt zij in de eerste plaats, maar *man en kinderen.* — ענה בי, *heeft tegen mij getuigenis afgelegd,* door het mij toegezonden ongeluk, dat ik niet „lieflijk", maar door Hem strafschuldig bevonden ben. Septuaginta e. a.: *heeft mij verootmoedigd,* geteisterd, wat echter niet door ׳ה עָנָה ב, maar hoogstens door עָנָה את wordt uitgedrukt.

22. De mededeeling van den terugkeer van Na'omie wordt met dit vers afgesloten; terwijl het slot de inleiding vormt tot het verdere verhaal. — השבה, *die terugkeerde,* met den toon op de voorlaatste lettergreep, als ware het derde persoon vr. enkelv. van den verleden tijd, terwijl het

יח וַתֵּרֶא כִּי־מִתְאַמֶּצֶת הִוא לָלֶכֶת אִתָּהּ וַתֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ׃
יט וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד־בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַתֶּהֱם כָּל־הָעִיר
עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי׃ כ וַתֹּאמֶר אֲלֵיהֶן אַל־תִּקְרֶאנָה א נָעֳמִי
קְרֶאנָה לִי מָרָא כִּי־הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד׃ כא אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי יְהוָה לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַיהוָה ח
עָנָה בִי וְשַׁדַּי הֵרַע־לִי׃ כב וַתָּשָׁב נָעֳמִי וְרוּת הַמֹּאֲבִיָּה כַלָּתָהּ
עִמָּהּ הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵי מוֹאָב וְהֵמָּה בָּאוּ בֵּית לֶחֶם בִּתְחִלַּת קְצִיר
שְׂעֹרִים׃

ב

א וּלְנָעֳמִי מֹדָע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ
ב וּשְׁמוֹ בֹּעַז׃ וַתֹּאמֶר רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אֶל־נָעֳמִי אֵלְכָה־

toch een deelwoord is, blijkens de voorgevoegde bepalende ה׳. In den eigenlijken zin kan wel niet van Roeth worden gezegd, dat zij uit Moab *terugkeerde,* maar de nadruk ligt op het begeleiden van Na'omie, in wier gezelschap ook Roeth gezegd wordt *teruggekeerd* te zijn. Men behoeft dan השבה niet op Na'omie te laten slaan, zoodat er staan zou: *Na'omie keerde terug, die terugkeerde uit de velden van Moab.* — בתחלת קציר שערים, *in het begin van den gerstenoogst,* dit is in Niesan, vgl. Lev. 23,10.

HOOFDSTUK II. מודע. *Geschreven* (Kethieb) is מְיֻדָּע, *bekende; gelezen* (Kerie) wordt: מוֹדָע, een Semiechoeth-vorm van מוֹדָע, eig. *bekendheid,* v. d. *bekende,* evenals het Nederlandsche: *kennis.* De zin is hier dan: *goed vriend.* Dat hij een bloedverwant van Eliemélech was, wordt eerst verder gezegd, ממשפחת אלימלך. — Op het Semiechoeth volgt het woord, dat ermede verbonden is, hier met den ל׳. — eveneens Job 18,2 e. a. p. — איש גבור חיל, gewoonlijk: *een krachtige held,* wat echter hier niets ter zake zou doen. Evenals Ex. 18,21 kan hier איש חיל beteekenen: *iemand van* zedelijke *kracht,* en de bijvoeging van גבור, *de groote mate* dier kracht aanduiden; de uitdrukking beteekent dan zooveel als: *een zeer braaf,* wakker *man.* Tegelijk kan echter ook aan de andere beteekenis van חיל, *vermogen,* zijn gedacht, — waarom wij beide uitdrukkingen in de vertaling hebben vereenigd. — בעז, v. s. = בו עז, *in hem is sterkte,* misschien wel: in *Hem,* God, *is sterkte,* daar gewoonlijk de namen niet de eigenschappen van hunne dragers, maar een levensrichting aanduiden. Anderen naar het Arabisch: *bekwaamheid,* scherpzinnigheid. — Naar rabbijnsche overlevering zou Bo'az een broederszoon van Eliemélech geweest zijn, wat echter niet nader blijkt. — Wat deze mededeeling hier ter zake doet, blijkt eerst in den verderen loop van het verhaal.

mij toch gaan naar het veld en laat ik oplezing houden
onder de aren, achter iemand, in wiens oogen ik gunst zal
vinden"; — hierop zeide zij tot haar: „Ga, mijn dochter!"
3 Zij ging nu en kwam en las op in het veld achter de maaiers;
en het toeval trof haar [te komen] naar het stuk veld van
4 Bo'az, die tot Eliemélech's familie behoorde. En zie, Bo'az
kwam uit Beth-Léchem en zeide tot de maaiers: „De Eeuwige
zij met u!" en zij zeiden tot hem: „Moge u de Eeuwige zegenen!"
5 Nu zeide Bo'az tot zijn jongen, die over de maaiers was aan-
6 gesteld: „Van wie is deze jonge vrouw?" Hierop antwoordde
de jonge man, die over de maaiers was aangesteld, en zeide:
„Een Moabietisch meisje is het, die met Na'omie teruggekeerd
7 is uit de velden van Moab. Zij heeft gezegd: „„Laat ik toch
oplezing mogen houden en inzamelen tusschen de schoven
achter de maaiers,"" zoo kwam zij en is gebleven van den
vroegen morgen tot nu toe, op dit oogenblik; — dat zij ge-
8 zeten heeft in het huisje, was maar weinig." Nu zeide Bo'az
tot Roeth: „Hoort gij niet, mijn dochter? Ga niet opzamelen
op een ander veld, en evenmin zult gij van hier weggaan; en
9 zoo zult gij in gezelschap blijven met mijne meisjes. Uwe
oogen gericht op het veld, dat zij zullen afmaaien, — zult gij
achter haar gaan; — ik heb immers de jongens geboden u
niet aan te randen; — als gij dan dorst hebt, ga dan maar
naar de drinkvaten en drink van wat de jongens zullen schep-
10 pen." Toen viel zij op haar aangezicht en wierp zich neder
ter aarde; en zeide tot hem: „Waarom heb ik gunst gevonden
in uwe oogen, zoodat gij mij vriendelijk opneemt, — terwijl
11 ik toch eene vreemdelinge ben?" En Bo'az antwoordde:

---

2. Roeth wil gaan, om als arme de gevallen aren op te lezen (Lev. 19,9), — Na'omie zelf schijnt daartoe niet te hebben kunnen overgaan, om als arme vrouw in Beth-Léchem van haar recht gebruik te maken, waar zij vroeger een voorname positie had ingenomen. — אחר אשר אמצא חן בעיניו, *achter hem, in wiens oogen ik gunst zal vinden;* de armen hadden wel het recht op de nalezing en de landeigenaren waren verplicht hun toe te staan nalezing te houden, — maar vooral vrouwen schijnen dan wel eens lastig gevallen of geheel verjaagd te zijn. Daarom zegt Roeth hier: op het veld van iemand, die het mij zal toestaan en mij niet ruw bejegenen zal.

3. **ותבוא**, *zij ging* het veld *in*. — ויקר מקרה, eig. *haar toeval trof*, d. w. z. het geschiedde toevallig. — חלקת השדה, de vierde naamval van richting. Het werkwoord קרה wordt niet met den 4den naamval verbonden, maar met אל. Dus niet: *haar toeval trof het veld* enz.

4. **ה' עמכם** en יברכך ה' schijnen de gewone vormen van groet en tegengroet geweest te zijn; vgl. Ps. 129,8.

5. **הנערה**, niet juist: *meisje*, maar: *jonge vrouw*. Het is ook mogelijk, dat zij als weduwe niet meer als gehuwde vrouw gekleed ging, maar meisjeskleeding droeg.

7. **ותעמוד**, *en bleef bezig;* het tegenovergestelde is: שבתה, *zij ging zitten* afrusten. — מאז הבקר, *van vroeg in den morgen af;* מאז, alsof het al zeer lang geleden is. — ועד עתה זה, *tot nu toe, op het oogenblik*, evenals II Kon.

ד נָא הַשָּׂדֶה וְאַלְקֳטָה בַשִּׁבֳּלִים אַחַר אֲשֶׁר אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו
ג וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בִתִּי : וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי
הַקֹּצְרִים וַיִּקֶר מִקְרֶהָ חֶלְקַת הַשָּׂדֶה לְבֹעַז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת
ד אֱלִימֶלֶךְ : וְהִנֵּה־בֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לַקֹּוצְרִים יְהוָה
ה עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרֶכְךָ יְהוָה : וַיֹּאמֶר בֹּעַז לְנַעֲרוֹ הַנִּצָּב
ו עַל־הַקֹּוצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת : וַיַּעַן הַנַּעַר הַנִּצָּב עַל־
הַקֹּוצְרִים וַיֹּאמַר נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׁבָה עִם־נָעֳמִי מִשְּׂדֵי
ז מוֹאָב : וַתֹּאמֶר אֲלַקֳטָה־נָּא וְאָסַפְתִּי בָעֳמָרִים אַחֲרֵי הַקֹּוצְרִים
וַתָּבוֹא וַתַּעֲמֹוד מֵאָז הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה זֶה שִׁבְתָּהּ הַבַּיִת מְעָט :
ח וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל־רוּת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל־תֵּלְכִי לְלַקֵּט
בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבוֹרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבָּקִין עִם־נַעֲרֹתָי :
ט עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר־יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת־
הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגְעֵךְ וְצָמִת וְהָלַכְתְּ אֶל־הַכֵּלִים וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר
י יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים : וַתִּפֹּל עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתֹּאמֶר
יא אֵלָיו מַדּוּעַ מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירֵנִי וְאָנֹכִי נָכְרִיָּה : וַיַּעַן

8,22. Te verbinden זה שבתה gaat moeilijk, daar dergelijke constructie alleen bij bepaalde personen of zaken voorkomt, zooals Ex. 32,1; Recht. 5,5; Jos. 9,12 enz. Sommigen willen het echter toch zoo verbinden in den zin van: dat gij haar daar nu ziet zitten, is eerst sinds korten tijd; *d i t haar zitten is weinig*, evenals op de laatst aangehaalde plaats. Tegenover מאז הבקר komt mij echter als tegenstelling ועד עתה זה zoo krachtig voor, dat ik de eerste verklaring aannemelijker vind, te meer daar Bo'az haar bij zijne komst op het veld dadelijk ziet en zij dus *op het veld* nog bezig schijnt geweest te zijn. — הבית, *in het huisje*, een tent of hut op het veld, waar maaiers en anderen, die met den oogst bezig zijn, nu en dan even kunnen uitrusten en van de gloeiende zonnehitte kunnen bekomen.

8. **הלוא שמעת**, een bevestigende vraag: gij hoort het toch wel! — בתי = „meisje!" — „Ga niet" — zegt hij — „op een ander veld en ga evenmin van dit stuk land weg", maar blijf hier opzamelen, וכה, *en zoodoende* zult gij steeds beschermd zijn, daar *gij u bij mijne* ondergeschikte *vrouwen kunt aansluiten.*

9. **אחריהן**, achter de schovenbindende meisjes. — הנערים, *de jongens*, de dienaren, die als maaiers werkzaam zijn. — נגע, lastig vallen. — וצמית van צמא = צמא.

10. **להכירני**, eigenlijk: *herkennen*, iemand met belangstelling aanzien, vandaar: *vriendelijk ontvangen.*

„Bericht werd mij al wat gij tegenover uwe schoonmoeder
hebt gedaan na den dood van uw man; en hoe gij verliet uw
vader en uwe moeder en het land uwer geboorte en gegaan
zijt naar een volk, dat gij gisteren en eergisteren niet hadt gekend.
12 De Eeuwige betale het loon voor uw werk en moge uwe be-
looning ten volle u geworden vanwege den Eeuwige, den God
van Israël, onder Wiens vleugelen gij een toevlucht zijt komen
13 zoeken." Hierop zeide zij: „Moge ik gunst blijven vinden in
uwe oogen, mijnheer! want gij hebt mij getroost en hebt uwe
dienaresse moed ingesproken, terwijl ik toch niet ben gelijk
14 een uwer dienstmaagden!" Nu zeide Bo'az tot haar tegen den
etenstijd: „Nader hierheen en eet van het brood en doop uw
bete in azijn." Nu zette zij zich neder ter zijde van de maaiers
en hij reikte haar geschroeide korrels en zij at en hield, na
15 verzadigd te zijn, nog over. Toen zij nu weer opstond om te
gaan oplezen, gebood Bo'az zijne jongens, als volgt: „Ook
tusschen de schoven mag zij oplezen; en maakt haar niet
16 beschaamd! En ook uittrekken zult gij voor haar uit de bun-
dels en ze laten liggen, zoodat zij ze kan opzamelen, en zult
17 haar niet beknorren." Zoo zat zij op het veld tot den avond;
toen zij nu uitklopte, wat zij had opgelezen, was het ongeveer
18 eene Epha gerst. Nu nam zij het op en ging de stad in, —
en haar schoonmoeder zag wat zij had opgelezen; nu bracht
zij te voorschijn en gaf haar wat zij had overgehouden van hare
19 verzadiging. Toen zeide hare schoonmoeder tot haar: „Waar
hebt gij toch heden oplezing gehouden en waar waart gij bezig?
Worde hij, die u vriendelijk heeft opgenomen, gezegend!"

---

11. **עשית את חמותך** = עשית עם, vgl. II Sam. 16,17; Zech. 7,9. — **אחרי מות אישך**, ook *ná den dood van uw man*, toen dus de aanverwantschap had opgehouden. — **תמול שלשם**, nog kort te voren.

12. **אשר באת לחסות** enz. Het beeld is ontleend aan de wijze, waarop jonge vogels bij hun moeder bescherming zoeken, door onder hare vleugels te kruipen.

13. **דברת על לב**, hier natuurlijk niet, zooals Gen. 34,3 en Recht. 19,3: *overreden*, — maar: *tot het hart* dringende woorden *spreken*, moed inspreken. — **ואנכי לא אהיה** enz. Gij hadt u zeer goed aan mij kunnen onttrekken, daar ik niet tot uw dienstpersoneel behoor.

14. **חמץ**, *azijn;* een gewoon gebruik is het in de oudheid om de spijzen in eenigen drank te doopen; azijn wordt, als verfrisschend, zeer vaak daartoe gebezigd.

15. **בין העמרים**, *tusschen de gebonden schoven mag zij zoeken*, terwijl in den regel alleen gezocht mocht worden op plaatsen, vanwaar het afgemaaide koren was weggebracht, uit vrees voor diefstal uit den voorraad van den eigenaar. — **ולא תכלימוה**, *en maakt haar niet beschaamd*, door haar te verbieden of te verjagen, of door haar als vrouw lastig te vallen.

16. **שׁל**, van שלל, *uittrekken;* vandaar **שָׁלָל**, *wapenbuit*, de aan de op het

בֹּעַז וַיֹּאמֶר לָהּ הֻגֵּד הֻגַּד לִי כֹּל אֲשֶׁר־עָשִׂית אֶת־חֲמוֹתֵךְ אַחֲרֵי
מוֹת אִישֵׁךְ וַתַּעַזְבִי אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְאֶרֶץ מוֹלַדְתֵּךְ וַתֵּלְכִי אֶל־
יב עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעַתְּ תְּמוֹל שִׁלְשֹׁם׃ יְשַׁלֵּם יְהוָה פָּעֳלֵךְ וּתְהִי
מַשְׂכֻּרְתֵּךְ שְׁלֵמָה מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּאת לַחֲסוֹת
יג תַּחַת־כְּנָפָיו׃ וַתֹּאמֶר אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךְ אֲדֹנִי כִּי נִחַמְתָּנִי
וְכִי דִבַּרְתָּ עַל־לֵב שִׁפְחָתֶךָ וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה כְּאַחַת שִׁפְחֹתֶיךָ׃
יד וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז לְעֵת הָאֹכֶל גְּשִׁי הֲלֹם וְאָכַלְתְּ מִן־הַלֶּחֶם
וְטָבַלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקֹּצְרִים וַיִּצְבָּט־לָהּ קָלִי
טו וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתֹּתַר׃ וַתָּקָם לְלַקֵּט וַיְצַו בֹּעַז אֶת־נְעָרָיו
טז לֵאמֹר גַּם בֵּין הָעֳמָרִים תְּלַקֵּט וְלֹא תַכְלִימוּהָ׃ וְגַם שֹׁל־תָּשֹׁלּוּ
יז לָהּ מִן־הַצְּבָתִים וַעֲזַבְתֶּם וְלִקְּטָה וְלֹא תִגְעֲרוּ־בָהּ׃ וַתְּלַקֵּט
בַּשָּׂדֶה עַד־הָעָרֶב וַתַּחְבֹּט אֵת אֲשֶׁר־לִקָּטָה וַיְהִי כְּאֵיפָה
יח שְׂעֹרִים׃ וַתִּשָּׂא וַתָּבוֹא הָעִיר וַתֵּרֶא חֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר־
יט לָקָטָה וַתּוֹצֵא וַתִּתֶּן־לָהּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹתְרָה מִשָּׂבְעָהּ׃ וַתֹּאמֶר
לָהּ חֲמוֹתָהּ אֵיפֹה לָקַטְתְּ הַיּוֹם וְאָנָה עָשִׂית יְהִי מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ

---

slagveld gevallenen ontnomen wapenen en kleederen. — **צבתים**, *kleine bundels*, dadelijk na het maaien gebundeld, die op hun beurt weer tot *schoven* worden saamgebonden. — **ולא תגערו בה**, behandelt haar vriendelijk en niet norsch.

17. **ותחבט**, met een stok *uitkloppen*, om de korrels uit den halm te krijgen. *Dorschen* op de gewone manier deden natuurlijk de armen met hetgeen zij opgezameld hadden, niet; bovendien was het koren daartoe ook nog te versch. (Vgl. Mishna Menachoth 10,4 en den Thalmoed t. a. p. 66*a*). Het koren in het stroo mee te nemen, zou te lastig en te weinig de moeite loonend geweest zijn. De enkele korrels gaven bijna eene Epha zuivere gerst.

19. **ותוצא**, *zij bracht te voorschijn*, uit een zak, — *wat zij had overgehouden*, **משבעה**, *van hetgeen, waaraan zij zich had kunnen zat eten*, van de haar door Bo'az gegeven geschroeide aren en het brood; of misschien: *n a d a t zij verzadigd was.* Uit het vele, dat Roeth als oplezing in gerstekorrels naar huis brengt, en vooral uit hetgeen zij haar geeft als overschot van een maal, waaraan zij had deelgenomen, bemerkt Na'omie, dat Roeth niet behandeld is als een arme, die de naar de wet aan den eigenaar onttrokken en den arme toekomende armengaven komt inzamelen, maar dat de grondeigenaar, op wiens land Na'omie bezig was, haar liefderijk heeft behandeld. — **ואנה עשית**, een algemeener term, dan **לקטת**; hebt gij alles gedaan, wat tot de handeling van oplezen behoort. — **מכירך**, zie vs. 10.

Nu deelde zij haar schoonmoeder mede bij wien zij bezig was geweest, en zeide: „De naam van den man, bij wien
20 ik heden bezig was, is Bo'az." Nu zeide Na'omie tot hare schoondochter: „Gezegend worde hij door den Eeuwige, dat hij zijne liefderijke gunst niet heeft onttrokken met betrekking tot de levenden en tot de gestorvenen." En Na'omie zeide tot
21 haar: „De man is onze bloedverwant; onze losser is hij". Nu zeide Roeth, de Moabietische: „Ook, dat hij mij gezegd heeft: De bedienden, die ik heb, zult gij op den voet volgen, totdat
22 zij afgemaakt zullen hebben den geheelen, mij behoorenden oogst." Hierop zeide Na'omie tot Roeth, hare schoondochter: „Goed is het, dat gij uitgaat met zijne meisjes, opdat men u
23 niet lastig valle op een ander veld." Zoo sloot zij zich aan bij de meisjes van Bo'az om oplezing te houden, tot het einde van den gerstenoogst en den tarweoogst, en woonde bij hare schoonmoeder. —

III.

1 Nu zeide tot haar Na'omie, hare schoonmoeder: „Mijne dochter! Ik moet immers een rustplaats voor u zoeken, opdat
2 het u welga. Welnu, is Bo'az er niet, onze kennis, — bij wiens meisjes gij voortdurend waart? — Zie, hij is aan het wannen
3 van de gersten-dorschvloer dezen nacht. Nu zult gij u wasschen en zalven en leg uw gewaden aan en daal af naar den dorschvloer; zorg, dat gij niet door den man wordt opgemerkt,
4 totdat hij geëindigd zal hebben te eten en te drinken. Nu zal het zijn: als hij zich nederlegt, zult gij ervaren de plaats,

---

20. **אשר לא עזב**, slaat op *Bo'az;* v. a. op *God,* evenals Gen. 24,27; hier echter komt mij het eerste waarschijnlijker voor. Dat Bo'az ook *den overledenen,* Eliemélech en zijn zonen, als bloedverwant zijn goede gezindheid getoond heeft, wordt wel niet uitdrukkelijk vermeld, maar is uit Bo'az' karakter vanzelve duidelijk. — מגאלנו הוא. Vele handschriften hebben hier: מגאלינו, wat dan beteekenen zou: *hij behoort tot onze loss e r s;* de meesten volgen echter de ook bij ons gevolgde lezing, als enkelvoud. De מ moet dan verklaard worden evenals v. s. Lev. 4,2 in מאחת מהנה, *de e e n o f a n d e r e van deze;* hier dan: *hij is in z e k e r e m a t e onze losser.* De naaste bloedverwant had naar Lev. 25,25 het recht of de plicht, de door zijn verarmden verwant verkochte vaste goederen terug te koopen. Zie onze aant. t. a. p.

21. **גם כי**, v. s. = *zoo is het ook,* hij schijnt zich ook als familielid te willen gedragen, — *want* enz. Anderen: *ook* heb ik u nog te zeggen, *dat.* — עם הנערים, algemeene term voor *mannelijke en vrouwelijke bedienden;* zij had immers naar vs. 15 de *jongens* te volgen en naar vs. 8 zich in gezelschap der *meisjes* te houden.

23. **ותשב**, *en woonde,* d. w. z. als zij 's avonds van het veld huiswaarts keerde, woonde zij met hare schoonmoeder, — voorbereiding tot de in het volgende hoofdstuk beschreven gebeurtenissen.

Hoofdstuk III. 1. **הלא**, een bevestigende vraag: *zeker,* ik moet enz. — מנוח, *rustplaats,* = een vaste levenspositie.

וַתֵּגֶד לַחֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר שֵׁם הָאִישׁ
כ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בֹּעַז׃ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלָּתָהּ בָּרוּךְ
הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר לֹא־עָזַב חַסְדּוֹ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַמֵּתִים
כא וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגְּאֲלֵנוּ הוּא׃ וַתֹּאמֶר
רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה גַּם ׀ כִּי־אָמַר אֵלַי עִם־הַנְּעָרִים אֲשֶׁר־לִי
כב תִּדְבָּקִין עַד אִם־כִּלּוּ אֵת כָּל־הַקָּצִיר אֲשֶׁר־לִי׃ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי
אֶל־רוּת כַּלָּתָהּ טוֹב בִּתִּי כִּי תֵצְאִי עִם־נַעֲרוֹתָיו וְלֹא יִפְגְּעוּ־
כג בָךְ בְּשָׂדֶה אַחֵר׃ וַתִּדְבַּק בִּנְעָרוֹת בֹּעַז לְלַקֵּט עַד־כִּלּוֹת
קְצִיר־הַשְּׂעֹרִים וּקְצִיר הַחִטִּים וַתֵּשֶׁב אֶת־חֲמוֹתָהּ׃

ג

א וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ בִּתִּי הֲלֹא אֲבַקֶּשׁ־לָךְ מָנוֹחַ אֲשֶׁר
ב יִיטַב־לָךְ׃ וְעַתָּה הֲלֹא בֹעַז מֹדַעְתָּנוּ אֲשֶׁר הָיִית
ג אֶת־נַעֲרוֹתָיו הִנֵּה־הוּא זֹרֶה אֶת־גֹּרֶן הַשְּׂעֹרִים הַלָּיְלָה׃ וְרָחַצְתְּ ׀
וָסַכְתְּ וְשַׂמְתְּ שִׂמְלֹתַיִךְ עָלַיִךְ וְיָרַדְתְּ הַגֹּרֶן אַל־תִּוָּדְעִי לָאִישׁ
ד עַד כַּלֹּתוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת׃ וְיִהְיֶה בְּשָׁכְבוֹ וְיָדַעַתְּ אֶת־הַמָּקוֹם

---

2. **מדעתנו**. מדעת, het abstracte zelfst. naamwoord: *kennis* voor: *bekende,* zie 2,1. — גרן השערים, *den dorschvloer van de gerst* = de gedorschte gerst. — זורה, het kaf door den wind uit de graankorrels laten uitwaaien, door het koren met schoffels op te werpen, *wannen.* — הלילה, *t e g e n den avond* òf *i n den avond,* omdat dán eerst wind komt opzetten, soms tot diep in den nacht den arbeid voortzettend. — גרן is oorspronkelijk niet een *schuur,* maar een effen, vastgestampt stuk land in het open veld, waar gedorscht wordt; vandaar soms: *het gedorschte koren,* en nog verder: *de plaats,* waar het gedorschte koren wordt neergelegd, *voorraadschuur.*

3. **שמלתיך**, *uwe beste kleederen;* de Kethieb: שמתלך beteekent: *uw bovenkleed,* wat dan doelen kan op den mantel, die als onderlage gebruikt werd om op te slapen of als dekking bij het doorbrengen van den nacht in de open lucht. — וירדת, *daal af* van het op een berghelling liggende Beth-Léchem naar de velden. — אל תודעי, *laat u niet opmerken,* geef u niet te herkennen en vertoon u niet. — **לאיש**, *d e n man,* Bo'az.

4. Hoewel *ons* de door Na'omie gegeven raad voorkomt in strijd te zijn met de goede zeden, schijnt in de toenmalige omstandigheden daarin minder aanstootelijks gevonden te zijn, te meer daar Bo'az althans iemand van geposeerden leeftijd schijnt te zijn.

waar hij zich nederleggen zal; dan zult gij komen en zijn voeteneinde ontblooten en u nederleggen; — en hij zal u dan mededeelen,
5 wat gij te doen hebt." Hierop zeide zij tot haar: „Al wat gij mij
6 zegt, zal ik doen." Zij daalde af naar den dorschvloer en deed
7 gelijk al wat haar schoonmoeder haar bevolen had. Toen Bo'az namelijk gegeten en gedronken had en het hem wel te moede was geworden en hij gekomen was om zich neer te leggen aan het einde van den korenhoop, — kwam zij in het geheim en ontblootte zijn voeteneinde en legde zich neder.
8 Nu was het in het midden van den nacht, toen verschrikte de man en wendde zich heen en weer en zie: eene vrouw liggend
9 aan zijn voeteneinde. En hij zeide: „Wie zijt gij?" Toen zeide zij: „Ik ben Roeth, uwe dienstmaagd, — breid uwen
10 vleugel uit over uwe dienstmaagd, want losser zijt gij!" Hierop zeide hij: „Word gezegend door den Eeuwige, mijne dochter! gij hebt uwe latere gunst beter geplaatst dan uwe eerste, dat
11 gij niet gevolgd zijt de jongelingen, of arm of rijk. En nu mijne dochter! vrees niet; al wat gij zeggen zult, zal ik voor u doen; want de geheele poort van mijn volk weet, dat gij
12 een brave vrouw zijt! Welnu — want in waarheid dat ik losser ben, — maar ook is er een losser, die nader verwant
13 is dan ik. Blijf den nacht hier doorbrengen, — nu zal het zijn in den morgen, indien hij u lossen wil, goed, laat hem lossen; maar als hij u niet wil lossen, dan los ik u,

והוא יגיד לך. V. s. een verbloemde aansporing om zich geheel aan Bo'az over te geven; v. a. echter eenvoudig: hij zal u zeggen, of hij lossen wil of niet, en wat gij dientengevolge te doen hebt. Uit vs. 9 toch blijkt, dat Na'omie Roeth juist had geraden, Bo'az als losser te vragen haar ten huwelijk te nemen.

7. **ותגל מרגלתיו**, waarschijnlijk lag hij geheel gekleed te slapen en is de zin dus alleen: zij sloeg den deken terug, dien hij over zijne voeten had gespreid.

8. **וילפת**, IBN 'EZRA: *zich* her en derwaarts *neigen*, of: zich voorover buigen om te zien, wat daar aan zijn voeten lag; RASHIE: *en werd aangegrepen* door schrik.

9. **ופרשת כנפך**, *gij zult uwen vleugel uitspreiden*, v. s. als een vogel, die met zijn vleugel zijn jongen beschermend dekt; v. a. meer waarschijnlijk = huw mij, *spreid* de eene zijde, *den vleugel* van den deken van het huwelijksbed over mij *uit*. — כי גאל אתה. *Omdat gij de* aangewezen *losser zijt*. Deut. 25,6 staat de verordening, die uit Gen. 38 blijkt reeds eene oude familiegewoonte geweest te zijn, dat, bij kinderloos overlijden van een broeder, de oudste hem overlevende broeder verplicht is de nagelaten weduwe te huwen en daardoor tevens in de vermogens-rechten des overledenen treedt. Lev. 25 komt de wet voor, dat de naaste verwant tot lossen van wegens armoede verkocht erfland enz. het naast geroepen of gerechtigd is. Dit schijnt nu door *gewoonterecht* gecombineerd te zijn, in dien zin, dat verkocht erfland door den naasten bloedverwant werd gelost en, ingeval de verkooper intusschen kinderloos was overleden, de losser dan tevens diens weduwe tot vrouw nam. Daardoor bleef de grond in de familie van den

אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת וְגָלִית מַרְגְּלֹתָיו וְשָׁכָבְתִּי* וְהוּא יַגִּיד
ד לָךְ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין׃ וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי*
ה אֵעֱשֶׂה׃ וַתֵּרֶד הַגֹּרֶן וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוַּתָּה חֲמוֹתָהּ׃
ז וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה
ח וַתָּבֹא בַלָּט וַתְּגַל מַרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכָּב׃ וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּחֱרַד
ט הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מַרְגְּלֹתָיו׃ וַיֹּאמֶר מִי־אָתְּ
וַתֹּאמֶר אָנֹכִי רוּת אֲמָתֶךָ וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ עַל־אֲמָתְךָ כִּי גֹאֵל
י אָתָּה׃ וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה בִּתִּי הֵיטַבְתְּ חַסְדֵּךְ הָאַחֲרוֹן
מִן־הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי־לֶכֶת אַחֲרֵי הַבַּחוּרִים אִם־דַּל וְאִם־עָשִׁיר׃
יא וְעַתָּה בִּתִּי אַל־תִּירְאִי כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה־לָּךְ כִּי יוֹדֵעַ
יב כָּל־שַׁעַר עַמִּי כִּי אֵשֶׁת חַיִל אָתְּ׃ וְעַתָּה כִּי אָמְנָם כִּי אִם*
יג גֹּאֵל אָנֹכִי וְגַם יֶשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי׃ לִינִי׀ הַלַּיְלָה וְהָיָה
בַּבֹּקֶר אִם־יִגְאָלֵךְ טוֹב יִגְאָל וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ לְגָאֳלֵךְ וּגְאַלְתִּיךְ

oorspronkelijken bezitter en werd tegelijk tegen uitsterven der familie gewaakt. *Gij zijt losser* en zijt dus verplicht met de lossing van den grond ook mij te huwen. Evenals echter bij het leviraatshuwelijk de verplichting niet absoluut was, maar men zich eraan kon onttrekken, zoo schijnt het ook hier aan den wil van den verwant te staan, of hij wél of niet tot lossing wil overgaan; — aan lossing van het goed is echter huwen der weduwe als bindende voorwaarde verbonden.

10. **היטבת חסדך האחרון**, *uwe latere liefdebetooning* hebt gij beter doen zijn, dan de eerste, tegenover uwen overleden man; v. s. thans hebt gij uwe liefde goed geplaatst, door *mij*, den man op leeftijd, te vragen u te huwen en niet de jongelingen te volgen. — אם דל ואם עשיר, v. s. vragende, *of zij arm zijn of rijk;* v. a. *hetzij arm of rijk*. Anderen: *de liefde*, die gij den overledene en uwe schoonmoeder *thans* bewijst, is nog hooger, dan die gij vroeger hebt bewezen, daar gij, door mij, den bejaarden man, te willen huwen, toont, hoeveel u aan het belang der familie gelegen is.

11. **כל שער עמי**, *de geheele poort van mijn volk* = al het volk, dat binnen de poorten dezer stad is; v. a. de in de poort zitting houdenden, *de oudsten*, de rechters *van mijn volk;* n. a. *elke poort* = stad, *van mijn volk;* gij zijt door het heele land bekend geworden.

12. **כי אמנם כי**, *want waarlijk*, al is het waar, *dat* ik enz. — וגם, *doch er is nog* enz. De Kethieb: כי אם moet verklaard worden: *slechts*, niet anders dan *losser ben ik* = zeker ben ik losser.

13. **טוב.** Daar later de naam niet genoemd wordt, kan hier Tob niet de naam van den bloedverwant zijn, maar moet een uitroep wezen: *goed.* — In het midden van den nacht kan hij de vrouw niet naar de stad laten terugkeeren en laat haar dus tot *tegen* het aanbreken van den dag daar liggen, om haar dan, nog in halfdonker, heen te laten gaan.

14 zoowaar de Eeuwige leeft! Blijf liggen tot den morgen." Zij bleef
liggen aan zijn voeteneinde tot den morgen; en zij stond op,
voordat iemand zijn naaste kan herkennen; hij zeide namelijk:
„Laat men niet te weten komen, dat de vrouw op den dorschvloer
15 is gekomen." En hij had gezegd: „Geef hier den omslagdoek,
die op u is, en houd dien vast." Zij hield hem vast en hij
had gemeten zes [maat] gerst en had die gelegd op haar; —
16 en ook hij kwam naar de stad. — Toen zij nu kwam tot hare
schoonmoeder, zeide deze: „Wie zijt gij, mijne dochter?" Nu
17 deelde zij haar mede al wat de man haar gedaan had. En zij
zeide: „Deze zes [maten] gerst heeft hij mij gegeven; want
hij zeide tot mij: gij zult niet ledig tot uwe schoonmoeder
18 komen." Hierop zeide zij: „Blijf zitten mijn dochter, totdat
gij weten zult, hoe de zaak zal uitvallen; want de man zal
niet rusten, tenzij hij de zaak nog heden ten einde heeft
gebracht."

IV.

1 Bo'az was intusschen naar de poort gestegen en had zich
daar neergezet, en zie — de losser ging voorbij, van wien
Bo'az had gesproken. Nu zeide hij: „Wijk af en zet u hier
2 neer, Pelonie Almonie!" Hij week af en zette zich neder. Nu
nam hij tien mannen van de oudsten der stad en zeide: „Zet
3 u hier neder"; en zij zetten zich. Nu zeide hij tot den losser:
„Het stuk veld, dat onzen bloedverwant Eliemélech heeft be-
hoord, heeft Na'omie, die teruggekeerd is uit het veld van Moab,
4 te verkoopen. Nu dacht ik: ik wil uw oor openen, zeggende:
koop het, ten aanzien van hen, die daar zitten, en ten aanzien
van de oudsten mijns volks; indien gij lossen wilt, los, — en

---

15. **הבי**, *geef hier*, dat wil niet zeggen: geef hem mij, maar: houd hem mij voor. — **ואחזי בה**, *en houd hem vast* om hem uit elkander te houden. — **שש שערים**, *z e s* ongenoemde maten *gerst;* naar de Chaldeeuwsche vertaling *6 Se'a* = 2 Epha, een niet al te zware last. — Al het in dit vers verhaalde tot op de slotwoorden **ויבא העיר**, had plaats gehad vóór het in vs. 14 medegedeelde. Het zijn de nadere bijzonderheden van het gebeurde vóór dat Roeth wegging; dat zij weggegaan *is*, is vs. 14 in **ותקם** reeds verhaald. — **ויבא העיר** beteekent dus: *en* later *ging ook hij naar de stad*, — als inleiding tot 4,1.

16. **מי את**, *eene hoedanige zijt gij?* Wat is u overkomen; vgl. Recht. 18,8: **מה אתם**.

18. **שבי**, *blijf rustig thuis*, en doe geen stap meer; Bo'az zal al het verdere wel regelen; gij behoeft u niet zelve tot den naasten bloedverwant te wenden.

Hoofdstuk IV. 1. **עלה השער**, *was* uit de stad *naar de poort gegaan*, evenals Deut. 17,8. Hij *was* reeds in de stad en het kan dus niet beteekenen: van den dorschvloer naar de stadspoort. — **סורה**, *wijk af* van uwen weg en kom hierheen. — **פלני אלמני**, woorden van onbekende afleiding: *zeker iemand.* De schrijver heeft den naam van den naderen verwant of

ד אָנֹכִי חַי־יְהוָה שִׁכְבִי עַד־הַבֹּקֶר׃ וַתִּשְׁכַּב מַרְגְּלוֹתָו עַד־
הַבֹּקֶר וַתָּקָם בְּטֶרֶם יַכִּיר אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אַל־יִוָּדַע כִּי־
ה בָאָה הָאִשָּׁה הַגֹּרֶן׃ וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר־עָלַיִךְ וְאֶחֱזִי־
בָהּ וַתֹּאחֶז בָּהּ וַיָּמָד שֵׁשׁ־שְׂעֹרִים וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֹא הָעִיר׃
ו וַתָּבוֹא אֶל־חֲמוֹתָהּ וַתֹּאמֶר מִי־אַתְּ בִּתִּי וַתַּגֶּד־לָהּ אֵת כָּל־
ז אֲשֶׁר עָשָׂה־לָהּ הָאִישׁ׃ וַתֹּאמֶר שֵׁשׁ־הַשְּׂעֹרִים הָאֵלֶּה נָתַן
ח לִי כִּי אָמַר אֵלַי אַל־תָּבוֹאִי רֵיקָם אֶל־חֲמוֹתֵךְ׃ וַתֹּאמֶר שְׁבִי
בִתִּי עַד אֲשֶׁר תֵּדְעִין אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ כִּי־
אִם־כִּלָּה הַדָּבָר הַיּוֹם׃

ד

א וּבֹעַז עָלָה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהִנֵּה הַגּוֹאֵל עֹבֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר־
בֹּעַז וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבָה־פֹּה פְּלֹנִי אַלְמֹנִי וַיָּסַר וַיֵּשֵׁב׃
ב וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ־פֹה וַיֵּשֵׁבוּ׃
ג וַיֹּאמֶר לַגֹּאֵל חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאָחִינוּ לֶאֱלִימֶלֶךְ מָכְרָה
ד נָעֳמִי הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵה מוֹאָב׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי אֶגְלָה אָזְנְךָ לֵאמֹר
קְנֵה נֶגֶד הַיֹּשְׁבִים וְנֶגֶד זִקְנֵי עַמִּי אִם־תִּגְאַל גְּאָל וְאִם־לֹא יִגְאַל

---

niet meer gekend òf het niet belangrijk genoeg geacht dien te vermelden. Bo'az noemde den naam natuurlijk wel.

3. **מכרה**. Naar de wet der Thora erft de vrouw nooit van haren man; Eliemélech's erfgenamen waren zijne zonen en de erfgenamen van dezen, die kinderloos gestorven waren, de vader van Eliemélech en door dezen heen diens zonen en hunne nakomelingen. Niettemin staat hier: *heeft Na'omie verkocht.* Al neemt men nu aan, dat gewoonte meebracht de weduwe in het bezit der goederen van haren echtgenoot te laten, dan kan dit woord **מכרה** hier toch niet in zijn gewone beteekenis worden opgevat, daar de weduwe toch wel in geen geval het recht zal gehad hebben de goederen te vervreemden. Bovendien was Na'omie bij haren terugkeer arm en moest door aren lezen in haar onderhoud voorzien. De goederen zullen dus wel door Eliemélech zijn verkocht, voordat hij het land verliet. Nu wordt telkens gesproken van Na'omie als hoofdeigenares en van Roeth als mederechthebbende. Het schijnt dus, dat de gewoonte aldus was: de weduwe heeft te beschikken over de lossing der verkochte goederen, inzooverre zij als rechthebbende wordt beschouwd, om de lossing te bewerkstelligen; zij behoorde dan echter den naasten verwant daarvoor aan te wijzen. **מכרה** beteekent dan: *zij kan het lossingsrecht overdragen.* — **קנה** beteekent: *het lossingsrecht aanvaarden* uit de hand van Na'omie.

4. **קנה**, volgens sommigen: verricht een handeling, een *formeele* daad

indien gij niet lost — deel het mij mede, opdat ik het wete — want er is buiten u niemand om te lossen, en ik ben het na
5 u," toen zeide hij: „Ik zal lossen." Nu zeide Bo'az: „Op den dag, waarop gij het veld aanvaardt uit de hand van Na'omie, en vanwege Roeth, de Moabietische, hebt gij ook de vrouw van den overledene u verworven, om den naam des overledenen stand
6 te doen houden op zijn erfdeel." Hierop zeide de losser: „Ik kan niet voor mij lossen, opdat ik mijn eigen erfdeel niet bederve; los gij u, waarop ik lossingsrecht heb, want ik kan niet
7 lossen." En dit gold voorheen onder Israël ten aanzien van lossing en bij inruiling om elke rechtshandeling te bevestigen: iemand trok zijn schoen uit en gaf dien zijn naaste, en dit was
8 de betuiging in Israël. Nu zeide de losser tot Bo'az: „Aan-
9 vaard het voor u"; en hij trok zijn schoen uit. En Bo'az zeide tot de oudsten en het geheele volk: „Getuigen zijt gij heden, dat ik verworven heb al wat Eliemélech en al wat Kiljon en Machlon heeft behoord, uit de hand van Na'omie;
10 En ook Roeth, de Moabietische, de vrouw van Machlon, heb ik mij tot vrouw verworven, om den naam van den overledene stand te doen houden op zijn erfdeel, opdat de naam des overledenen niet uitgeroeid worde van bij zijne broeders en uit de
11 poort zijner plaats; — getuigen zijt gij heden!" Toen zeide al het volk, dat in de poort was, en de oudsten: „Getuigen zijn wij! geve de Eeuwige, dat de vrouw, die zoo straks in uw huis zal komen, worde als Rachel en Lea, die beiden het huis Israëls hebben opgebouwd, en maak kracht in Ephrath en noem
12 een naam in Beth-Léchem. En uw huis worde als het huis van Pérets, dien Thamar aan Juda gebaard heeft; — door het kroost,
13 dat de Eeuwige u zal geven van deze jonge vrouw!" Zoo nam Bo'az Roeth en werd zij hem tot vrouw, en hij kwam tot haar; en de Eeuwige gaf haar zwangerschap en zij baarde een zoon.
14 Toen zeiden de vrouwen tot Na'omie: „Geloofd zij de Eeuwige,

---

van eigendomsaanvaarding, — zie de vorige aanteekening. — נגד הישבים ונגד זקני, niet: *de bewoners en de oudsten*, maar: *de* naar vs. 2 ter behandeling dezer zaak *zitting houdende en de* andere *oudsten*. — ואם לא יגאל, waarschijnlijk tot de zittende rechters gericht.

5. להקים enz. Zie Deut. 17.

6. פן אשחית את נחלתי, *opdat ik* door geld voor de lossing te betalen, terwijl het land ten slotte den toekomstigen zoon van Roeth behooren zal, mijn eigen bezit niet vermindere.

7. *Oudtijds*, dat is vóór den tijd van den schrijver, — tusschen wien en het verhaalde ten minste 1½ à 2 eeuwen liggen, — was het volgende gebruikelijk bij lossing of ruiling van vast goed vooral: de een, die den eigendom overdroeg (of naar een andere meening, die aanvaardde) gaf zijn schoen aan den ander. Dit heeft met de Chalietsa-ceremonie van Deut. 17 niets uit te staan. — לקים, misschien wel aan de oude rechtstaal ontleende Pi'el-vorm, die anders in het Hebr. zeldzaam is.

הַגִּידָה לִּי וְאֵדָעַ* כִּי אֵין זוּלָתְךָ לִגְאוֹל וְאָנֹכִי אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר
ה אָנֹכִי אֶגְאָל׃ וַיֹּאמֶר בֹּעַז בְּיוֹם־קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיַּד נָעֳמִי
וּמֵאֵת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֵשֶׁת־הַמֵּת קָנִיתָ* לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־
ו נַחֲלָתוֹ׃ וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לֹא אוּכַל לִגְאָל־לִי פֶּן־אַשְׁחִית אֶת־
נַחֲלָתִי גְּאַל־לְךָ אַתָּה אֶת־גְּאֻלָּתִי כִּי לֹא־אוּכַל לִגְאוֹל׃ וְזֹאת
לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל־הַגְּאֻלָּה וְעַל־הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל־דָּבָר
שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל׃
ח וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לְבֹעַז קְנֵה־לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ׃ וַיֹּאמֶר בֹּעַז
לַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר
ט לֶאֱלִימֶלֶךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְכִלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נָעֳמִי׃ וְגַם אֶת־
רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֵשֶׁת מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת
עַל־נַחֲלָתוֹ וְלֹא־יִכָּרֵת שֵׁם־הַמֵּת מֵעִם אֶחָיו וּמִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ
י עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם׃ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בַּשָּׁעַר וְהַזְּקֵנִים
עֵדִים יְתֵּן יְהוָה אֶת־הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל־בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל ו וּכְלֵאָה
אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה־חַיִל בְּאֶפְרָתָה
יא וְקְרָא־שֵׁם בְּבֵית לָחֶם׃ וִיהִי בֵיתְךָ כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר־יָלְדָה
תָמָר לִיהוּדָה מִן־הַזֶּרַע אֲשֶׁר יִתֶּן יְהוָה לְךָ מִן־הַנַּעֲרָה הַזֹּאת׃
יג וַיִּקַּח בֹּעַז אֶת־רוּת וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יְהוָה לָהּ
יד הֵרָיוֹן וַתֵּלֶד בֵּן׃ וַתֹּאמַרְנָה הַנָּשִׁים אֶל־נָעֳמִי בָּרוּךְ יְהוָה

---

9. וכל העם, *en al het* aanwezige *volk*.

11. יתן ה׳ enz. Waarschijnlijk een soort huwelijksdicht, met zegenwenschen voor den bruidegom, — en bij de officieele definitieve bekrachtiging van een voorgenomen huwelijk. — ועשה חיל, *maak kracht* = breng zonen voort; hier niet: verwerf u vermogen, maar parallel van וקרא שם, *en noem een naam* = moge uw naam, door uwe nakomelingschap, beroemd worden.

12. Pérets' huis, waartoe ook Bo'az behoorde, stond reeds vroeg in hoog aanzien. — Nachshon was stamvorst van Juda en zijne zuster de echtgenoote van den hoogepriester Aharon.

14. גאל, *een losser*, iemand die, als *uw* nakomeling geldende, uw geslacht, dat van uwen man namelijk, zal voortzetten.

die u heden niet een losser heeft onthouden; en moge zijn
15 naam genoemd blijven worden onder Israël. En hij moge
u zijn tot verkwikker der ziel en om te verzorgen uwe
grijsheid; want uwe schoondochter, die u zoo groote liefde
heeft betoond, heeft hem ter wereld gebracht, die u beter is
16 dan zeven zonen." En Na'omie nam het kind en legde het
17 aan haren boezem en werd hem tot verzorgster. En de buur-
vrouwen noemden hem een naam, zeggende: „Er is een zoon
geboren aan Na'omie"; en zij noemden zijn naam 'Obéd, deze
18 is de vader van Jishai, den vader van David. En dit zijn
de nakomelingen van Pérets: Pérets bracht Chetsron voort.
19 En Chetsron bracht Ram voort, en Ram bracht 'Amienadab
20 voort. En 'Amienadab bracht Nachshon voort en Nachshon
21 bracht Salma voort. En Salmon bracht Bo'az voort en Bo'az
22 bracht 'Obéd voort. En 'Obéd bracht Jishai voort en Jishai
bracht David voort.

---

15. Vele zonen, een steun des ouderdoms en de menschelijke zekerheid voor het voortbestaan der familie, zijn een zegen. Maar meer is voor u nog ook maar één zoon van uwe brave schoondochter.

18. Waarschijnlijk zijn in het register tal van schakels uitgelaten; men geeft slechts tien geslachten op, — voor het verblijf in Egypte vinden wij Pérets en Chetsron, die naar Gen. 46,12 mede naar Egypte was gekomen, en Ram, 'Amienadab en Nachshon; dit verblijf op 210 jaar gesteld, zou dit gaan. Van Nachshon tot Bo'az echter zou slechts één geslacht zijn tot een tijd, die ten minste $2^1/_2$ eeuw van den uittocht uit Egypte afligt, wat natuurlijk niet gaat; tusschen de komst in Palaestina en Davids geboorte immers liggen 366 jaar.

טו אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֹּאֵל הַיּוֹם וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְהָיָה
לָךְ לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ וּלְכַלְכֵּל אֶת־שֵׂיבָתֵךְ כִּי כַלָּתֵךְ אֲשֶׁר־אֲהֵבַתֶךְ
טז יָלְדַתּוּ אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה לָךְ מִשִּׁבְעָה בָּנִים׃ וַתִּקַּח נָעֳמִי
יז אֶת־הַיֶּלֶד וַתָּשֶׁת בְּחֵיקָהּ וַתְּהִי־לוֹ לְאֹמֶנֶת׃ וַתִּקְרֶאנָה לוֹ
הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לֵאמֹר יֻלַּד־בֵּן לְנָעֳמִי וַתִּקְרֶאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא
יח אֲבִי־יִשַׁי אֲבִי דָוִד׃ וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פֶּרֶץ פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת־
יט חֶצְרוֹן׃ וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב׃
כ וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת־נַחְשׁוֹן וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת־שַׂלְמָה׃ וְשַׂלְמוֹן
כא כב הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז וּבֹעַז הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד׃ וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־
יִשָׁי וְיִשַׁי הוֹלִיד אֶת־דָּוִד׃